

נקודה של חינוך

במה לנושאי חינוך להורים ומחנכים

החינוך מגיל רך

פיתוח השלמות המוסרית

אדם השואף להכשיר את בנו להיות מומחה במוסיקה, לא יחכה עד שיתקפה חוש השמיעה שלו ולא יידע עוד להבחין בתווים ובצלילים ענוגים, או עד שישתרבלו אצבעותיו ולא יוכלו עוד להפיק צליל ענוג מתוך מיתרי הכינור. הוא יתחיל להרגיל את הילד לכלי הנגינה עוד זמן רב לפני שתתחיל הפעולה החינוכית בכיוון זה.

כדי להכשיר אדם שיוכל להגיע לשלמות מוסרית, מן ההכרח להקדים ולפתח את התכונות המוסריות שבו **מהגיל הרך ביותר**, עוד לפני שמתחילים לטפל בכושר הדיבור, ההסתכלות והחשיבה. טיפול זה צריך להתחיל עם הלידה ממש, **ברגע שהנולד יוצא לאוויר העולם**.

(רבי שמשון רפאל הירש / יסודות החינוך)

לא קריאה צריך הילד ללמוד בגיל הרך, כי אם דיבור נכון, היגיון בריא, חוש הסתכלות נכון, הקשבה נכונה, פיתוח התודעה וההבנה וחידוד הזיכרון.

כשם שהאם שוקדת על פיתוח גופו שיהיה גמיש וזריז, כן עליה לדאוג להקנות לו **גמישות וזריזות גם בתכונותיו הרוחניות**, שתהיינה נוטות לכיוון הנכון. עליה לחנכו ולהרגילו שיידע לנצל את חושיו וכוחותיו הרוחניים להשגת מטרה ברורה וקבועה, מתוך הכרה והבנה נכונה.

(רבי שמשון רפאל הירש / אבני חינוך)

החל מן היום הראשון

החינוך מתחיל מיומו הראשון של הילד ממש, כי הרשמים מהנעשה מסביב נקלטים בו היטב, והם הולכים ומתגבשים מיום ליום. לכן גם ההנהגה עם תינוק בן יומו צריכה להיות מחושבת.

(הרב ש' וולבה / עלי שור)

כמה כללי יסוד בדרכי החינוך של הילד בשנותיו הראשונות:

✓ עליך לאמן ולהרגיל את ילדך **כבר בשנת חייו הראשונה למשמעת סבירה**. אל תתן לו להשיג דבר על ידי תוקפנות עקשנית, אחרי שהדבר לא ניתן לו בתחילה משום שאינו מתאים לגילו או עלול להזיק לו. עליך להסתגל לסבול את גילויי תוקפנותו ולא להיכנע מפני צרחותיו. אל תתן לו מתוך אהבת עצמך - כדי שלא להפריע את מנוחתך, מה שלא היית נותן לו מתוך אהבתך אליו.

✓ עליך לנהוג זהירות ולחסוך ככל האפשר **במתן פקודות ובסירובים**. לעולם אל תגזור עליו דבר מיותר, חסר חשיבות, וכן אל תסרב לדרישה בלתי מזיקה וחסרת חשיבות.

✓ אם ציווית, עליך לעמוד על מילוי מצוותך בכל תוקף, ואם סירבת עליך לעמוד על סירובך למרות כל ההפצרות והלחץ מצד הילד. **ויתור אחד של מה בכך טומן בחובו סכנה לעתידו של הילד**. בזה אתה קובע את ערכו של דיבורך בעיני הילד.

✓ עליך להיזהר מאוד במילה: לא! תן לילדך והרשה לו כל מה שבידך לתת ולהרשות לו, אבל בתנאי שלא יסכן את טובתו הגופנית והמוסרית. **אל תרשה דבר שאחר כך יהא עליך לאוסרו, ואל תאסור דבר שאחר כך יהא עליך להתירו**.

(רבי שמשון רפאל הירש / יסודות החינוך)

היסודות הראשונים

"שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמן"

האב במשך רוב שעות היום טרוד בתורתו או בעבודתו, ואינו נמצא עם בניו ובנותיו. האם, לעומתו, מצויה בבית בקרבת ילדיה. כל חינוכם ותורתם - ממנה, ועליה מוטל להשיג עליהם ולעקוב אחר הנהגתם.

עליה מוטל לספר להם סיפורי יראת ד' מאבותינו ומאמותינו הקדושים, סיפורי גן עדן וגייהנום, ושכר עולם הבא. הדיבורים הללו נחקקים בליבם לדורות.

ועל כך אמר שלמה המלך "אל תטוש תורת אמן", לעולם תהי דבוק בתורתה של אם. **אלו היסודות המושרשים בך מקטנותך, ואיתם תצמד לאורך כל ימייך**.

(הרב לוגאסי / בת יהודית)

... האם כל אחת מנשינו מוסרת לעצמה לפעמים דין וחשבון - מה פירושו של דבר, **לחנך ילד?** לחנך את היצור הרך שנפקד בידינו על ידי הבורא, לעשותו לאדם, ליהודי אמיתי? האם נותנים ההורים את דעתם על כך, כי **בראש וראשונה משפיעה על הילד התנהגותם הם**, כי הם מהווים דוגמא ומופת לילד?

ובכן ראשית כל חייבים ההורים להשתדל שחיייהם יהיו תקינים ונאצלים, ספונים ברוח התורה והמסורה, על מנת להטביע בילד הרך את אהבת התורה והיהדות.

אה, אילו הייתה האם שוקדת לחנך את בנה עוד בהיותו רך ביותר, ובמקום לכלכל את נפשו בסיפורי אגדות על מכשפות, על כיפות אדומות וכדומה, הייתה מלמדת אותו מהרגע הראשון שהוא מתחיל לבטא מילים, את "שמע ישראל", והייתה מסבירה לו בלשון ילדותית מושכת את מובן האמיתי של המילים, ומספרת לו את כל הניסים והנפלאות שעשה לנו האלוקים מעודנו ומה הוא מבקש מאיתנו - **כי אז היה הילד גדל לשם ולתפארת!**

אם מרגילים את הילד במצוות עוד בהיותו בחיתוליו, כי אז בוודאי לא יכבד עליו אחר כך ליטול ידיו קודם הסעודה, ולא יהיה עליו הדבר לטורח ולמעמסה. ואם יכלכלוהו בסיפורים על חיי גדולינו וחכמינו, כגון רבי עקיבא ואחרים, שהקדישו נפשם וחייהם למען התורה הקדושה - **אזי יבין הילד את רוממות עמו**, אשר יעמוד ויתקיים לנצח אם הוא שרוי על אדמתו ואם לאו, כי תנאי קיומו איננה הארץ, כי אם תורתו.

(שרה שינר / אם בישראל)